CYCLOPELE TRISTEI FIGURE

TANTALIDA

SAU

Tântala shi Pacala

POEMA EROICA

www.dacoromanica.ro

TANDALA SHI PACALA

SAU

CAVALLERUL SHI SCUTIERUL.

BIBLIOTECA MUNICIPIULUI BUCUREȘTI

I.

Lele Musa cântareatsa,
Mult pestritsa shi fishneatsa,
Que cotoi shi mîtse sute
L' al teu *miau* remân cà mute!
Punciul chiar. Punciul ghiebos,
Charivari Pântecos,
Uita' tob'a shi chindia
Shi cimpoiul shi tipsia,
Gura-casca te asculta'
Shi învétsa' carte multa;
Quo' esci shi batuta 'n minte
Shi coltsasha tare 'n dinte:
Procopseala' o ai toata,
Lumea 'n deget o faci roata.
Uite-me, me facuiu ghiem,
Shi te 'nvocu, shi mi te chiem;
Qu' am sa' facu o poesie,
Or sa' fie-or sa' nu fie.
Qua sa' sboare verb'a 'n lume
Shi d' al teu shi d'al meu nume.
Versul meu pe romànesce
Péptana'l shi 'l daracesce.
Qua sa' fie cà aquellea
Que mi'ti svênta' cà biciu pellea.
Am sa 'tsi cânt un Cavaller
Que nu s'a mai dat sub cer.

II.

Vino mai currênd, o Musa! . . .
Dupo' nas shi dupo' buza.
Shi cochetele 'tsi grimàzuri
Te cunoscu quo' mi faci la nàzuri.
Vino deh, nu te mai face;

www.dacoromanica.ro

Codirea de locu nu 'mi place. . . .
Que! nu vrei?—Du-te la Dracul;
Ai cojocu?—Am shi eu acul.
Uite colea secatura,
Shi pocita aventura! . . .
Eu o iau cu binishorul;
Ea par'quo'shi da' briuishorul
La vr' un Shoangher sau vr' un Rus,
Ashà tsine nasu 'n sus!
Lucru màre par'quo' esci!
Ashà mi te fudulesci.
D'alde tine noi Românii
Quâte, quâte ammu trecut,
Cà shi rîm'a que-am facut,
Shi caciull'a le o parte.
Te sciu quine esci, Lelitsa!
Par' qu' ai fi shi tu Domnitsa:
In Parnas esci venetica,
Prin salône o calica;
Character official
Nici quât Archon Karkalechie,
Vre un aer martial
Nici cà Boul cu a strechie
N' ai avut nici yei visà
Nici vr' o data yei pupà.

III.

Uite, quo' shi faro' tine
Tornu la versuri fórte bine;
Shi cata' sa' fia bune,
Quôci mie 'mi placu de minune..
Eroul meu este màre
Quât perechie nu mai are.
Mêre, numai descriindu 'l
Shi frumos încondeindu 'l
Trecu shi eu la nemuire
Faro' multa ticluire;
Quôci de mult— quine nu scie?—

www.dacoromanica.ro

Quo' shi chiar faro' tichie
Quând te pui p' un model mâre
Shi mi 'l scoti de luminare,
Núe, nui de mân' atreia,
Este glorie sh' aqueea;
Shi dator sunt numai mie,
Far' à fi dator shi tie.
Eu quând dau d'un *chilipir*
E pe 'ndata la chimir.
Glorie de pe salteà;
Cu ciubuk shi cu cafeà!
Me 'nnebunescu dupo' tine;
Quo' esci shi cum se cuvine:
Faro' picu de osteneala
Ai shi bani shi procopseala.
Eu cu tine me 'nvoiescu,
Shi d'aea me pismuescu
Mái toti martialii mei
Que cu toti cà nisce lei
Cu sângele que-au versat
Shi Brostenii au luat.

IV.

O voi, que ve adapati,
Que 'nnotati shi ve sclaldati
—Quate-o data ve 'nnecati—
In Dunerea suverana,
Dambovits'a dolofana,
Cum shi 'n archon banul Olt
Shi 'n mârele Vornicu Argesh,
Shi 'n vel Logofetul Rômnic,
Shi 'n pandurul meu de Jiiu,
Shi 'n palcovnicul Buzeu,
Que se 'nbata tot mereu,
Shi vérsa cà un muscal
In quât trece peste mal;
Voi din Rômnicul-sarat

www.dacoromanica.ro

Que Cazaci ati bolezat,
Nashi de mucu lui Sovarof
Bardii lui Trandafirof;
Argesheni, Câmpulungeni;
Voi liventii mei Olteni—
Stranepoti de Roshiori,
De Fustashi shi Verdishori;
Voi, Baditsa Moldoveni,
Scumpii mei Bassarabeni,
Ai Siretului copii,
Callarashi de bidivii,
Moshoroiu que ve culcati
Shi *Movila* ve sculati—
Bine quo' scapaiu de Muse,
De Lelitse din Parnas,
Quând in mante, quând in bluse,
Shi de glob'a de Pegas!
Aid sa' tragem din vioara
Cà moshii d'o dinioara,
Sa' intindem pe românie
A coarda de Istorie.
Voi ati fost Musele melle,
Voi conducatoare stelle.

V.

Ia spuneti cum il chiama' shi quinei Cavallerul
Que tallia, figur'a shi ênsushi cursierul
In toate ne rechiama' p' eroul implinit
Al Manciei celebre leit shi ticluit?
Que sfida' muntii, codrii, shi marile sarate
Que 'n cap 'shi a luat lumea shi vaile strabate;
Que din Paris la London, din London la Stambul
Shi din Stambul la Rom'a de intrige satul
Alearga' cu credintsa, turbat de sácra sete
Sa ia putere nuoa, sa' dea pe toti pe bete;
Sh' appare 'n Rumelia, shi faro' frèu in bot
A Dunere o trece cu Albul seu—nu 'n not—
Ci drept pe pod de vasse que poate sa' mi ti culce
Tot pe urechiea aeea Muscal shi Turia-Dulce?

www.dacoromanica.ro

Quin' quinei Cavallerul que faro' frêu in bot
A Dunere o trece cu Albul seu—nu 'n not,
Sa 'l vêda' shi Românii shi toti sa' mi se mire
De que-a sa'dea diutr' ênsul shi de smeeasc'ai fire?

VI.

Inoan, quo' nume n'are. Inconit, nesciut
Shi vine, shi se duce de toti necunoscut.
In cartea anonyma catre imperator (1)
Inflittere pestritse è 'nscris nemuritor.
El da' consilliuri 'nalte la Regi shi la Regine
Shi planuri peste planuri quât nu te mai poti tsine;
Imparte, partea'shi face, shi chiar cà din seniu
Trasnesce o idee, shi mii altele'i viu.
O geniu, geniu mare! c'un ochiu pus la faina,
Cu altul la Slanina,
Precum din intunerecu a resurit lumina
Assèmènea din ochi 'tsi que fulgera' idei
Esu raze de consilliu que inimi shi de lei
Shi de 'mperati risch ara' spre-a lumii capuire
Cu spuz'a p'ata turta sh' a Dacii 'mpartire.

VII.

Shi voi faro' astêmper, mari, mici conspiratori,
De ieri, de azi, de mâine shi toti quei fiitori,
Aflati, shi cascati gura quo' Prodele 'mi è mâre
E comunist d'aqueia que sèmeni nu mai are
(Ba Kaiserul shi Czarul
'L intrecu avé 'iar darul).
« *Nimica dela mine, al teu sa' fia-al meu* »
E singurai devisa shi singur Dumnedeu.
Cu quare 'n revolutii shi pino' in gût s' affunda'
Ca inim'a sa plina, cu pung'a sa rotunda,
Shi se revolta' ncontra: a cui? me intrebati.
A vostra miserabili Poloni que emigrati.
Shi daqua tot Tsiganul ishi làudà ciocanul,
De que el sa' nu aiba' nici drept quâtshi Tsiganul?

(1) La 1854 apprù o epistola anonyma catre Imperatorul Francesilor in quare ii dà censiliu sa' restabilo regatul Polotinei shi sa'l doteze cu Moldovalachia.

www.dacoromanica.ro

Ba are shi pré are ; pe toti ve pune jos,
S' avênta', se roteaza', se 'nfige bataios,
Shi dup' asa credintsa shi lege ve invinge ;
Quôci...baga', mân'a 'n miere, shi degetul lshi linge,
Shi iaroshi o mai baga' shi iaroshi o mai linge,
Shi tot pe voi descultii ve 'nfrânge shi ve 'nvinge.
Bataiea el 'shi o face pe turt'a sa, s'o sciti,
Canallie que sunteti, Polloaci afurisiti. (1)
Pe lemne, scinduri putredi el nu pune piciorul ;
Adi merge lumea inte quând merge cu vaporul.
La Czar nu se rapede, de quât daqua multi Czari
'L ammut cà vinatorul que-ammutsa' pe ogari.
Attunci il crede ciuta sau urs virit in mure,
Shi mi'i tocmesce pellea quând fér'a è 'n paduro.
Shi quând Turcii la Istru pe pirlitur' o scot
Shi stau sa'i puia' lantsul de narra sau de bot;
Cà cugetul attuncia el rapede s' avênta'
Shi sâbia o scoate, shi 'shi face crucea *sfinta*,
Shi 'ncracaneaza' Smeul callare cà pe bets,
Shi uita' desmierdare, repaos sau ospets,
Shi sânge roshior
Pusderie din fuior,
Viseaza'; shi o pleaca' cà fulgerul de tare...
Dar, uite, o Nanie ! quo' stette da 'ncallere!—
'Shi addusse biet a minte quo' dupo' legea sà,—
De Domni, de'mparati lege—nu póte 'ncallicà
De nu và fi 'nainte or tuns, or tîrnuit
Da cavaller in forma cu diploma numit.

---

(1) Astea sunt espressile chiar alle unei fractiuni din pollonii emigrati que se dau de smantân'a Poloniei, shi quari dicu quo' primul act sau decret que và dà fiitorul Rege al Poloniei, quând va dà Dumnedeu à se restabili, và fi de à proscrie pentru tot d'una pe Polonii emigrati. Nici picior din aqueasta canallie dicu ei sa' nu mai intre in Polonia. — Czarul fu mai puçin aspru. — Tot assemènea are de gônd shi scutierul cavallerului nostru de và ajunge la putere.

www.dacoromanica.ro

VIII.

Descallica' în data; feeric'a cetate
Sultanilor o lassa'; shi 'n mâreai pietate
O pléca' drept la Rom'a cu totul repentit
De primelei pecate; shi umil ticait
Cashuna' drept în cas'a shi mystica shi sânta.
Cu mân'a la caciulla, cu inim'a înfrânta:
« Al meu general! » dice, catre faimosul cap
Al negrelor legióne shi rase cocian nap,
« Al meu general! écco' sunt óiea quea perduta!
Ci sacra'tsi disciplina, puterea 'tsi neveduta
M'a 'ntors la callea drépta; shi Cerbul n'a dorit
A ápelor sorginte precum eu sunt topit
Sa' fiu subt ascultare'tsi din punt shi din virgulla,
Sa' fiu pe lûngo' tine, mai jos de quât o nullia.
Voiu facce sa' me créda' tot omul pecatos
Quo' ast fel cum me vede de nalt shi uscacios
Tot semne shi prodige din mine dau shi sbóra',
Minuni tot de aquellea cà 'n timpi d'o dinióra.
Paressimi cu profanii; iar cu ai tei soldati
Petreceri, caravale cà frati adeverati!
Shi spre uimirea lumii, în ori-que di voiu merge
(Sa' dicem)la confessa que chiar shi crime sterge,
Dar—scii—dupo canône, far' a marturisi,
Sau... que sa' le mai spunem? Pricepi far'à vorbi.
Voiu facce quo' credu tôte shi quelle reposate,
Shi quâte nu credi singur, shi quelle 'ncornorate;
Nu voiu luà cu mine soldati à me urmà
De quât tot pui de Lelle facuti a te-ascultà.
Relatii sa' nu scrie' de quât cu credinciosii
Cu orbii din systèma; sa' fugu de pecatosii
Que scotocescu sa'scie shi ei quâte noi scim,
Que 'shi vîra' shi ei nasul în quâte noi dorim.

IX.

Drept prets l'amea credintsa shi rugi shi prevegiere
Commanda', shi voiu facce, à armelor veghiere
Sh'apoi da'mi lovitur'a quea plina de myster
Shi sacra 'tsi acolada de 'ntregu'tsi cavalier.

www.dacoromanica.ro

Sa'pot chiar dupo' lege eshi la lupta drépta,
Sa' dau shi pe la spate shi 'n quei que nu m'astépta.
Insuffla-me cu spirtul aquellei dibacii
Que 'nfrunta' ênsushi cuget shi toate quate scii.
Da'mi chieiea que deschide shi quelle mai secrete
Shi face nevisibil sa' intri 'n cabinete:
La Beciu, la Nesselrode, la anglul Aberdin,
Shi pin' la doctrinarul shi pasha-Saladin,
Shi ênsushi pin' la Magul que singur azi domnesce
In Orient c' o vérga lucrata, englesesce.
Quôci inim'a imi quere shi 'mi quere 'nflacarat
Sa' puiu shi eu biet mân'a p' o treantsa de regat.
Am dis, shi dicu o *treantsa*, quôci toate 's vanitate
Shi lucruri trecatoare venite din pecate!
Shi nu 'l dorescu de alt'a de quat spre a 'l scapà
De quâte ereticii sa' cérc' ai insufflà,
De *libertati*, shi alte cercari dievolesci
Numite Constitutii shi fapte omenesci.
Spre-aqueasta itsi voiu querre a talle legioane
Sa' viia sa' assede, shi reguli shi canoane.
Sa' creasca'a junime la jug à sufferi
Quôci, jugul—que è dreptul—o face-à se *sfintì*,
Ii taie limbutia, shi oarba cà shi muta
Din léghen pin' la groapa pe placu-ne facuta,
Ne da' noe tot bunul pe lips'a que le-o dam,
Averi, moshii, viatsa pe vênturi que cântam;
Shi 'n lume ne infigem, domnim cu buna pace
Legam, nodam, shi fácem cum nu se mai desface.
Shi scii proverbul nostru: *Astutsul nu è tont,*
Shi natareu è justul—Que 'mpunge nu è bont.... »

X.

A dis.—Shi generalul shi fiiu adeverat
Mintosului Loyola (celebru reposat),
Miratu-s'a de mintea shi mult'a 'ntellepçiune
Eroului shi prode in quat a disminune!
Precum o diniioara faimosul cavaller
Que nemuri shi Máncia shi chiar pe Scutier
Shi pe Cervate ênsushi, cu spada faro' spada

www.dacoromanica.ro

Luò chirotonirea shi 'ntréga accolada
Din man'a stralucita aquelui Castillan
Dibaciu la tirnuire, de shi faro' ciocan (1)
Que gurele profane dicea quo' vindea tsuica
Shi ceapa shi lulelle shi dres de nevastuica,
Sau quo' erà pe faça un simplu kîrciumar,
Iar bietele prinçese, un fel de *barabar*;
Assemenea sh'acum'a eroul dumnea-noastra
Cu voiea Dumnea-voastra
Din cap pino''npicioare fu consacrat formal
Celebrului Loyola de fiiu spiritual,
Shi cavaller de ordin sa' lege sa'deslege,
Cu drept sa'faca' tôte, shi chiar faro'-de-lege.
Se dice—Dar quine scie quo' Paladinul meu
Putù sa aib' onórea que-abià o creduiu eu?
Se dice quo' l'aqueasta cermonie 'mportanta
S' affaro' camarier'a shi chiar o guvernanta
A Eminentsei salle precum sh' un nepotsel
C' un mucu de luminare in chip de marturel.
D' o fi un'a cà asta, apoi è lucru máre!
Quôci astfel de onóre nu è de fia'-quare:
Calcii shi descultii nici morti n'au luminari
Necum de vii sa' aiba'aquest fel de tractari.—
Sunt lucruri mári promise, shi ferbe quevà'n oala
Quôci astfel de persône nu stau cu mân'a goala.

XI.

Spre à Iuà parol'a (2) la Beciu a s'affishà,
Din Rom'a a purcede shi Marea à sfidà
Shi la Bebek cu carte, cu semne, cu putere
Que porti verigi deschide cu vrere cu nevrere
A fi *da ben venuto* shi *frater* Jesuit,
Spalat d'alle frecute, ca untul curatit,
Da cavaller cu baier s'addôrma reoa soarta,
Shi pe la pashi rigeale, shi chiar la 'nalt'a Pórta

(1) Le dau la unii cavaleri shi quâte và lovitare de ciocan; initiatorul lui Don Chishotte n' avea ciocan pre cum se scie, dar tirnuià de minune.
(2) Vedi nota la capetul poemei.

www.dacoromanica.ro

A'i fi deschisa callea, ciubuk à 'l asteptà,
A'i fi veduta cartea cu gravul *evalà*;
A fi suit la gradul que 'ncepe dela noada
Cu dreptul qua sa' pórte ântêiu shi 'ntêiu o códa
De callu sau shi de vulpe, sau shi de Suitarì
Cà unul que are rangul de bash-mamamushi;
A fi numit infine din fir shi pino' 'n atsa
Pe port shi dupo' faça
Cà tot que 'mpumna' lancea de cavaller errant;
A fi numit c'o vorba de general vacant
Shi faro' soldatsime, shi bash-nafeleà, póte,
Cà quât 'tsi ai sterge ochiul se rassoliro' tóte
In nu sciu quâte dille, shi treab'a gaitan
D'aquilea înainte îi merse *napristan*.

XII

Que'i mai lipsesce-acum'a Eroului shi prode
De *Tavol'a intinsa* sa' fia dupo' mode?—
O bella 'nteressanta, un que que n'a mai stat
La ochi shi la sprincene, la port shi la âmblat.
Amorul intra' 'n reguli; quoci este bariera
Que nu se póte trece la armelor carriera,
Eroul daqua n'are shi Dulcinea sà,
Pe quare sa' o póta' în lupta invocà,
Pe quare sa' se jure quând are sa' 'mplineasca'
O fapta destinata shi dracii sa' uimeasca'.
Se 'namoró, vedi bine; shi Dama que ochi
Fu blond'a Polonie facuta à domni
Pe inimai, în peptui, pe cugetele salle,
In somnui shi aievea în gloriósai calle.
E bella Polonia! shi geme greu sub jugu,
In zornetul de férre Vampiri sângele'i sugu;
Fermecatorul Ursei o tsine în catene;
Un vel de plumb appésa' pe langidelei gene;
Regina shi 'n suspinuri, shi 'n manta sa de lutt(1)
Cumplitul da mojica o flagella' cu cnut
Shi quine nu suspina', cui inim'a nui plânge
De lungai sufferintsa, de lacreme de sânge?

(1) Doliu negrele.

www.dacoromanica.ro

Toti vor a ei scapare, toti libertatea ei,
Toti sângele sa 'shi verse alearga' paralei.
Eroul nostru ânse' è focu inim' albastra,
Leît regele Iudei que bate la fereastra
Shi cânta'judanesce shi 'shi spune al seu dor
Dilectei tirnuite în focul de amor.
Shi nu è 'ncai amorul sa' fia' cum sa' fia':
Cà culme peste tôte, è mâre gelosie!
Quôci Prodele mi 'isi este gelos, fôrte gelos;
Nici Turcu 'n dioa d'astadi, nici tigru furios
Nu simte focu mai mâre nici urra mai tsestósa
Cà Paladinul nostru cu inimióra stórsa.
El và peste cap lumea s'alerge à muri
Sa'i scape Dulcinea shi el sa' fia'-aquì
In drept de marturie cu dresurile salle
Quât glontsul nu 'l ajunge în gloriósa'i calle,
Nici Dracul de amiaza, nici fulger din senin,
Quôci fratorii din carte 'iau dat cuvênt de plin.
Sh' apoi quine nu scie shi 'n tsérr'a Romanesca
Proverbul: *toti sa'móra, shi Manea sa' traiasca?*
Sa' môra, quo'scris este la ori-que luptaturi
Fruntashii sa' ia gloantse, dibacii prajituri.
El và dar dupo' reguli sa' fia'ginerica
Cu flórea la caciulla shi faro' nici o frica,
Sa stea numai de faça în pept cu-al seu amor,
Quând altii sbier'se lupta', quând altii gem shi mor.
A lui shi nu a altui Polonia scapata
S' alerge drept în braçei ducila 'namorata,
Sa' piece din nuou capul, sa'scie de barbat,
Shi jugul nuou s' adôre, genuchiele plecat;
Polonia sa' fia' a lui proprietate;
Quôci, *sclav a fi de voie* è ênsushi *libertate.*

XIII.

Aquestea dupo' lege se sciu, que sa' mai dici?
Nu 'ncape îndoiala de quât la eretici.
Qua sa'mplineasca' ânse o lege shi mai mâre,
Eroul nu începe a armelor carrare,
Shi chiama' marturie, Raiu, ladu, Ceru 'shi pamênt

www.dacoromanica.ro

Shi face solemnelul terribil iuramênt.
« Nici pâine nici tu sare, nici picu de bautura
« Pe masa cum se cade su nu mai bage 'n gura ;
« Camash'a sa'nu schimbe cà lucru quel d'àntêiu;
« Urechiea sa' nu puia' pe crîmp de capetêiu ;
« Pe ochi sa'nu se spele, pe maini shi pe picioare,
« Shi tôte sa' le faca' jurat da din callare
« Shi mai vîrtos nici ênsushi de *micul-mitutel*
« Sa' nu scrie descallicu nici ênsushi pentru el.
« Ci frêu shi abstinentsa de tôte pîn' la un'a,
« Quôci âst-fel vine harul *celenghiul* sau cunun'a
« Nici faç'a sa ridenta s'arate unde và;
« Ci trasnete shi plesnet, chiorushu à se uità
« Shi tôte, pîno' 'n dioa quând Bella'i resbunata
« Eshi-va înaintei pe gustui adornata ;
(Quôci el are shi gustul al seu particular
Clocit cu mare arta shi 'l tsine 'n buzunar:
El va s'o 'ncercelleze e'o gémena perechie :
Moldov'a sai atêrne d'o parte la urechie,
Valachia de alta'; Ungaria o las:
lar biat'a Bucovina,
Fiind quo' è vecina
Shi chiar Bassarabia sa'i spândure de nas.)
« Aquest fel shi nu alt fel, o bella adorata,
« Eshi-vei înainte'mi în dioa destinata,
« In dioa nutii talle, la patul nuptial
« Shi eu sa' mi 'tsi descallicu, cum suntshi *martial*,
« De pulbere, de arme, de sus pîno jos glorie
« Nici nas sa' mi se véda', venind dela victorie...
« Aquestai juramêntul cu lumea tôta 'n faça ;
« Shi'l facu, shi mai terribil..sa'perd shi omustatsa!
« Sa nu 'mi dica'pe nume...s'ajung un...democrat!»
Nici Joie mai terribil pe Styge n'a jurat.

XIV.

Acum que'i mai lipsesce? Dar quând sciù Mocanul
Sa' spuie, sa'priceapa'shi el que è shofranul
Sa' sciti shi voi Mananii que n'atsi fost cavalleri
Nici martiali vr'o data, ba nici romantsieri?

www.dacoromanica.ro

Spuneti, deh! que'l lipsesce? voi préva shi tserrêna
Que Carte-Pribegiei nici n'ati luat în mâna!
O prostilor que sunteri! Quând dicu un *cavaller*
Voi cata' sa' intsellegeti pe locu sh' un scutler.
Quo'-e lege cunoscuta
Shi regula sciuta:
E 'n fabula Asinul, è Martie în post;
E Fantele cu fiiga que toti îl sciu derost;
E Pacala
Cu Tândala;
E Vladica cu Diacon,
Generalicu Ajutant.
Ati priceput acuma? Ve spuiu pe românesce
Scutierul î lipsesce;
Shi d'aea sh' a mea rima tot âmbla vaga bonda.
Incolo shi înquace pe reguli saribonda,
Shi'l cata'dupo'datini quam scund shi quàm burtos,
Dar Paladinul nostru îl afla quàm ghiebos,
Shi plin de marafeturi shi pré batut la minte:
Quând ride îtsi rînjasce, quo' se sumete 'n dinte.
Shi are shi patenta shi el dela Bebek
Shi semne de aquellea que 'n lumea mare trecu.
El asta carriera n'o începeà cà Pancea;
Pe el nu 'l chiama' Sanco, ci'i dice Nenea Oancea.
Sub consolii Russiei din Ieshi, din Bucuresci
A 'ntors dulapuri suma pe reguli muschicesci.
De vor taceà Românii tsestoshi de gelosie,
Poteci, carrari ascunse ve esu de marturie;
Quóci ushele secrete shi scarele din dos
Vedutu-'l-au adesea pitish shi mai ghiebos;
Sh' apoi un biet *tsirkovnik* quei dicu Nationarul
V'astupa' la toti gur'a quând înfla' buzunarul.
Nu tacu nici Dracii astadi, ci adeverul dicu
Shi Negru Aghiusta, shi chiar Gin-Bimbiricu.
In Orient' pe unde domnescu fermecatorii
Cà Calcha shi Ismeno de quând cu Stavroforii
A practicat la scóla aquellui Pehlivan,
Que Turcii gura-casca, toti Turci'i dicu Shaitan.

www.dacoromanica.ro

Cu-aquesta Paladinul eroul meu shi duce
E 'n mâre cardashie shi frate bun de cruce.
A fost—d'a fost vr'o data—de quând cu mosi vechi;
Quând ângerii cu bolduri shi cu devine strechi
Seulà la lupta drépta Ghrestini cu micu cu mâre,
Calugerul cu láicu, pedestru shi callare
Spre-a batte vrajitorii shi vracii ciarlatani,
Sh' à conjurá pe Dracul shi chiar din Cipriani,
Pe quând nu erà pace cu omu que schimba' legea
Nici nu ferbea 'ntr'o óla Onórea cu Sperlegea;
Dar astadi este licit Sperjurii cu Sfintsoii
Sa' nu se mai încáiere cà Câinii cu Cotoii;
Shi dupo' legea nuoa, shi ênsushi dupo placu
Nu 'ntardiò tingerea sa' dea peste capacu.
In bot se sarutaro',
Concordie juraro',
Sh' attuncea Pehlivanul ii scósse drept plocon
Pe Oancea scutierul, ghiebosul Lombordon.
Shi ast fel cartea tóta attunci o scotociro'
Sa'shi dea shi quâte-un nume;shi astfel se'nvoiro'
Qua unul pentru setea shi focul ardetor
Shi scugerea luminii în mârele seu dor,
Sa' fia' nuou Tântala
Iar quel al alt Pacala,
Cà unul que-are rolul de scutier stircit
Shi coltsul de rinjire, shi statul de Tersit.

XV.

Aflò pe scutierul; Ci tot ii mai lipsesce
Un Magu plin de putere que vérg'a 'tsi 'nvêrtesce
Shi 'ncânta' shi descânta' shi Domni shi Imperati
Shi ferrica' victime, desferrica'nferrati.
Il afla' shi p' aquesta, quôci sórta ii è buna:
Cutezatori ajuta' a órba de Fortuna.
Shi mai virtos papetii, quând se mai pun shi ei,
Shi Dracii cu colacii itsi vin cà nisce smei:
Cà ângeri te 'ncongiura' shi 'tsi dau tot ajutorul
Nici piatr'a nici gunoiul sa' nu tsi frânga' piciorul,
Ci tsépen sa' incallici sa' stai cà Fetu-frumos

www.dacoromanica.ro

Shi Leul shi Balaur sa 'shi stróca' untul jos.
Shi s' aibi deschisa callea shi pretutindeni parte.
Qua tóte sa' se faca' din reguli, dupo' carte.
Betranul Calidoniu, celebru Magu mistretsu,
Que tot dintr' o caldare shi tot c'un facaletsu.
Din clocote mi 'tsi scósse tractate unul sh' unul
Que smulg la Bassarabii quând Franç'a dà cu tunul,
Shi dirdîià de frica ostirile rusesci,
Tractate cà aquellea, cà quel din Bucuresci,
Cà quel din Adrinopol' quând cium'a shi choler'a
Stingea la Muscalime mai mul shi de quât gurr'a;
Sh' apoi Balta-limanul que dà shi rapaià
Shi 'n Czarigrad da dreptul drum neted deschideà,
Quând Ungurul facusse pe Neamts de o sfeclisse,
Shi Turcul erà tare—Românul 'l întarisse—;
Aquellashi Magu, trecutul prin apa shi prin focu,
Que scósse-atâtea allea (de parte de ast locu!)
Precum pe Catîrgiul que despuià cu steag,
In callea-avênturósa de cavaller pribeag,
Shi Smyrn'a speriasse p'uscat cà shi pe mare
De faptelei faimóse p'ascuns shi-amiezia mâre.
In van direghetorii sh' armete 'l allungà,
Quôci Magul îl dressesse sh' occult îl apperà.
O data din pecate un pasha se sumesse
Sa' puia' pe el mân'a, shi 'n data întsellesse
Cu quin' aveà d' à facce ; quôci val vîrtej cadù;
Shi curatsel c' argintul Tilharul apperù (1)
Minunt cà d'alde astea in ori-quare cetate,
Shi 'n ori-que di cu sute sunt fórte repetate
Ori-unde Magul pune vr' un semnu à s' aratà
D'ar fi shi chiar o treantsa drept steag à flutura ;
Quôci unul este Magul celebru Calidoniu:
L' al lui nume se 'nchina' întregul Pandemoniu.
De ori-que ueam shi lege, Judan sau Taushan,
Raià, fugar, or sudit, tîlhar sau calpuzan,
Ferice è de dênsul de 'l và protege Magul
Shi vai de omul Pacii que nu'i adóra' pragul.

(1) Vedi ota II.

www.dacoromanica.ro

Nici Turcii nu mai pupa' vr' un locu sau vr'un
De vor catà cà tontii sa' tsie de devlet, (husmet
De nu se vor convinge d'a Magului putintsa,
Shi vor cercà sa 'shi tsie a lor independintsa.
Hei bine, Magul ast'a p'al nostru cavaller
Luatu'l-a subt umbra'i cà shi pe Scutier.
Shi tare îi promisse shi mâu'a sh' ajutorul,
De gentilman parola, sa'i fia-protectorul
La ori-que întreprinderi occult shi nevedut;
Quôci au urdit sa' faca' que nu s'a mai facut,
Un fel de Kiulaf màre pe capul sh' al Turciei
Sh' al Françei 'mperiale cu masc'a cardashiei.

XVI.

Se dice quo' attuncia shi Oaucea-al prefacut
Que Dracul shi nu altul scuipò de 'l facut,
Que scie quo' adi Boul
Mai bine-î de quât Oul.
Shi 'n mâna que lucesce de locu nu è parere
Ci 'ntreaga realitate shi lucru la vedere;
Se dice quo' attuncia, spre-a-fi assigurat,
Querò mai din ainte, cà lucru regulat,
Sa' véda' insulica, shi fia-quât de mica,
Quôci sigur à fi astadi, pe mâine nu ne strica',
Shi quôci acuma timpii sunt rapedi, fórte iuti,
Quândazi învétsa'carte shi orbi, shi surdi shi muti,
Adi, Scutier è omul que è 'n kyverniseala,
Iar nu un casca-gura que stà' pe pricopseala.
Imbaierat cu carmeni shi 'n sîn c' un talisman
Mai mult de quât Tadeo s'allesse c'un caftan
C'un fel de *papa-tace*; dar spera' la mai mare;
Quôci nu âmbla' prin tina ori-quine è callare.
Sh' apoi 'mi tsi are-un socru que lucra'dela Beciu
De unde Turta-dulce se côce în ghiveciu.
Din insula acum'a, shi cumpera' shi vinde,
Fillette, unditsi, plase, d'acolo lung întinde
In ramuri fórte 'ntinse que trecu shi peste Pruf;
Shi pesci shi multi shi varii într'ênsele-au cadut.
Dar pescii tonti cà dênshii, dar pescii prinsi o data

www.dacoromanica.ro

Sunt numai de mâncare cu salts'a preparata.
O juni! nu fiti cà pescii la curse milliône;
Quôci Oancea de v'o prinde, pe toti ve da' plocône.
La voi nici nu se uita', el và scoci nestimate
Spre-a 'nchielbarà cercelii Miresei liberate;
Sau, cum và batte vêntul, Muntean or Baltaretu
Ashà sa' mi v' adduca' cramada în cotets.

XVII.

Hei mucu de lumînare! sh'un pumn dreptîn co-
Cântaiu shi eu odata shi cavaller shi mósha. (cósha
Dar, unde-e batalia? Dar, unde fapte crunti?
Dar unde episóde prin selbe shi prin munti?
—De vreti de dalde astea, ve duceti în Crimeea,
Pe placul Dumnea-vóstra ve faceti epopeea;
Vorbiti de Argonauti, de Iasson, de Theseu,
De Media, Colchida, de mosii lui Atreu,
De Taur, de Balaur,
Shi de tunsuri de aur.
Ci adi è alta carte que Neamtsul ne-a 'nvetsat
«Sa bagi shi 'n buzunare quând pung'a s'a înflat »
Shi far'à mai b ea vinul de unde Brósca' kinta',
Sa' 'nving faro' bataie, sa' nu descarci o flinta.
Sa' móra iquine móre sau quine a trait,
Shi tu quel dela códa sa fii mai folosit.
Fermecatorii astadi ishi facu *trebile* 'n máre,
Shi d'aea sh' eu pe dênshii 'mii cânt de luminare
Imi place Turta-Dulce, shi adi la umbr'a sa
(D'a fi avênd vr' o umbra)
'mi sbirniiu biata dibla sa' potu inaità.
Poet me facuiu máre, shi unde-a fi, sa' fie
De nu mai mult, *Tsirkovnik* ajungu la Baratie.

XVIII.

Sa' n' asteptati la cântâri sau deci de rapsodii,
Precum facea Pagânii quând stà de poesii.
Eu 'mi am alles eroii, tot unul shi tot unul,
Que faro' nici o lupta sa' scie mâncà bunul.
Shi daqua nu sunt sângiuri nici morti nici shilaviti,
Poem'a 'mi se termina' cu vii shi fericiti.

www.dacoromanica.ro

Quând poti sa'cumperi eftin, eu cred quo'è mai bine;
Quând poti sa'faci mai facil, de greu nu te mai tsine!
Quând vâ o muierusca, que 'ncape-a suspinà?
Quând portsile's deschise, assalturi numai dà,
Multsi au o mâncarime shi mor sa' véda'sânge;
Parinti, amante'n dolliu, o muma que greu plânge,
Shi famete licnita, shi morburi, shi macel,
Incendiuri, cenushe, câtene de resbel,
Shi vergini violate, Ecube în sclavie,
Or d'alde Clitemnestre que pot shi 'n veduvie,
Ullisi, Enei, tempeste, Caribde shi Cyclopi,
Sau,—shi mai reu:—privatii shi chin de Penelopi!
Que orde 'n patul veduv, de vie se topsesce,
Cui ochii i se scurge,—în quat, Dómne, feresce!
Eu fugu d'aste descripti, de sângeros noroiu,
De quâte allea tóte que facu perul vilvoiu.
Shi duca'-se cu norii; ve scapu pe Dumneavóstra;
Quôci adi pagânatatea nu face legea noastra.
Adi legea o protege d'o parte bietul Czar,
De alta o lumina' papetii cà c'un far.
Adi quând incepi un lucru, pe mâine se termina';
Pui vitsa shi bei vinul, shi chiar faro' gradina,
Numai sa' aibi cu tine în locu de Dumnedeu
Or umbr'a Loyolii, or, queea que n'am eu,
Pe Magul Callidoniu.—Dar p'aea lalta, Nene,
O ai pe eum sa' vede, de mi te infli 'n pene?
—Ba nici pe queea lalta; me sciti shi dupo' mers,
De quât sa' fia' vorba, sa' mi facu shi bietul vers.
Ci cum avuiu onórea v'am spus quo' am sperantsa
Sa' fiu cu amêndoe; shi speru cu sigurantsa,
Quôci un poet cà mine, c'o verva cà amea,
Shi pîn' la cucuiat'a se póte cocotsà.
La Beciu am dresuri bune, shi mai virtos la Rom'a
Quând cred, cum vedeti tóte, intocmai cà shi Tom'a,
Shi m'am luat cu bine cu Magi, cu doctrinari,
Cu toti que au putere, cu Jesuiti, cu Czari.
Eroul meu o pléca', shi are que doresce
Shi capetul poemei aqui è pré firesce.

www.dacoromanica.ro

XIX.

Ba nu è terminata! quôci cata' sa' vorbim
Shi de puçine fapte que am vedut shi scim.
Musculu 'nchielbarasse aquea faimosa ceata
Numita numai bine cu nume de Cruciata,
Compusa tot de tsantsoshi kokinti determinati,
Que zorneià custur'a tot tredi shi nemâncati.
La buti shi la butoaie, la sticle, la pahare
Mi'tsi stà cà'n gura puscei, appriusi de curagiu mâre
Dibaci la scotocire, shi pe Muscali palià;
Quôci n' appucà sa' pice, shi ei pe locu gasià.
Hei bine! Paladinul cardash cu Pehlivanul
Mai jos nu se lassaro' shi 'ncinsero' colanul.
Colan que facù ciata d'Ovrei shi de Scopiti,
De quâte natii tôte, shi chiar shi de banditi.
D'o parte, biata Cruce, de alta biata Luna;
Shi lancea shi custur'a de ambe parti resuna';
D'o parte vedi un tata leit cà un cruciat;
De alta vedi pe fiiul lunaticu caciullat.
Shi gratulând de muma pe tatseu pe turcesce,
Que shi el nu se lassa' shi 'n jura' muskicesce;
Iar mai târdiu shi tata, shi Pehlivan shi fiu
Sunt destinati sa' faca' un mâre vai, shi chiu.
Pe tata'l da' Muscalul la Neamts de bun spion,
Iar Pehlivanu 'i scosse pe fiiul drept plocon.
Cu quare sa' dospeasca' o lege martiale
Sa' n'aiba que mai dice a ordine legale.
Spre-aquesta mai trimisse shi Oancea un nepot
Shi chiar pe al seu frate que 'i sémena' în tot.
Sh' apoi quând este vorb'a, de sângiuri, dibacie
Quât póte Turta-Dulce, Galitia o scie.

XX.

Dar spre-à frecà ridichica Muscalului de plin
Nu s' arrestò aquilea al nostru Paladin.
Din posturi, din veghiere, din aspra' 'nchinaciune
Ii mai plesnì prin minte sa' faca'-o legiune
De unul shi tot unul, allesi tot dupo' dinti
Nu cà Cruciatii aia de Slavi shi de kokinti,

www.dacoromanica.ro

Shi pentru quo' allesii nu sunt ca toti chiematii
Ci pré puçini la numer—ashà ne spun shi Fratii,
D'aqueea legiunea è ânco' la 'nceput:
Se afla' generalul; soldati nu s'a vedut.
Shi generalul scósse în locu de legiune
Sa' faca'-o Baratie shi locu de rugaciune
Prin quare sa 'tsi adduca, ied, iéda, Capra, Tsapu
La Raiu pe callea drépta cu patura în capu.
In Shumla 'n Bulgarime è propaganda màre,
Biserica erranta, biserica callare
De Cascaval, de brânza, shi Jesuiti quât vrei.
Popime cà aqueia, tot sfinti faro' femei,
Bulgarul, Sêrbul, Grecul cà pecatoshi asteapta
Loyola, Paladinul sa'i dea pe callea dreapta.
Pe strade adi cu stégul, adi sboara' la minuni
Processii nencetate, cântari shi rugaciuni.
Adi Shumla n'are frica sa' putsa ingalata
Quôci tôta è stropita cu apa d'a sarata.
E drept quo' la biserici diavolii nu facu,
Dar Paladinul nostru.—Sa' pôte eu s'o tacu?
Facù un'a shi buna, sai fia' de *pomana*!
Bulgarilor sa' ploa din cer numai la mana.
Cu cavalleri cà asta shi Turcii se sfintsescu,
Shi Muscalimea tôta o sting sh'o potopescu,
De drâgoste 'shi facuro' cu mai toti Christianii.
Quôci astfel de lipice au mai toti Pehlivanii.

XXI.

Apoi daqua Eroul 'mi è-ashà de pietos
Quât Godofred, Enea remàn cu totul jos.
Que n'are sa' astepte în callea batalliei?
Timbane, ciamparalle shi pén'a Istoriei
Shi versuri d'alle melle, legende fel de fel.
Te uita' numa 'n ochii shi vedi que da' din el.
Cu tôte quo' Eroul, credintsa de Loyola
Shi de sfintsoiu de frunte 'shi a dat onest parola
Quo' 'n tôte quâte face è prè ne'nteresat
Shi quo', ferească' Domnul! el nu è de regat
Ci are-un unchiu c'aqueia, carunt cu minte màre

www.dacoromanica.ro

C'un fiiu que nu asteapta' dequât o 'ncorunare.
Shi quo' ori-que victorii vor fi pe sém'a lor,
Shi el nu se incarca' de quât cu chin, cu dor;
Dar, quine se inchina' la lipsa shi la chinuri,
La viatsa umilita, la rugi shi la suspinuri,
Aquellui pino 'n urma prin semne shi minuni,
Ii pica' partea buna, ii ploa' la cununi;
Shi quine dela Rom'a incepe a sa calle
Nu merge nici descinde cà Racul sau la valle.
Sh'apoi, quine mai scie secretele ceresci
Ascunse, nepatrunse de mintile-omenesci?
D' o data—quine scie?—Shi unchishorul móre,
Shi ênsushi Verishorul în di buna cu sóre;
Quôci ast-fel de quând lumea minunile se facu
Qnând *sfintii* pentru tine se rôga' shi nu tacu:
Ori-quine sta' în calle'tsi è mare ereticu
Ca Paravatul ênsushi, shi móre cà Enricu.
Iar tie 'tsi merge bine, cum spera' shi Eroul
Shi Oancea que nu'nghite tsintsar, da'nghite Boul.
De và muri dar Unchiul sh' al lui mostenitor
Nepotul è aquilea de sus cu ajutor.
Shi culp'a è aquellui que casca'shi mi 'tsi móre
Quând masa è intinsa shi 'nvita la mâncare.

XXII.

Dar mai uitassem un'a; nu cred s'o devinati
Shi cata' s'o spuiu singur, quo'surd'a ve 'ncercati.
Eroul, Unchiul, Verul, shi ênsushi Pehlivanul,
Cu tôta synodia cu totii shi au dat planul:
Quo'de và vrea shi Cerul precum doresc shi ei,
Sa' scape Polonia de jug, de ursi, shi smei,
Shi de vor curati-o pe placule cà 'n baie,
Attunci s'o curteneasca' cà Moshul pe Brazaie:
Quôci quel d'ântêiu act publicu din nuoul lor regat
Va fi sa' nu mai lase picior de emigrat
A mai intrà sa'spurce Polonia regula
Quôci au s'o 'ntsortsoleze leit cà p'o giamala,
Erou 'n gelosia'i è prè prepuitor
Quo' póte-a sa consórte de marele seu dor

www.dacoromanica.ro

L'atâtia fii que plânge amar neconsolata
De mórtea-le cumplita, de viats'a disperata,
Và-fi beit cà o mama cu quei que n' au *crepat*
De fame, persecutii, shi sper'adeverat
Sa' aiba' shi ci Mama, sa' aiba' shi ei tsérra
Shi drepturi, shi averea que Russii confiscaro'.
Apoi quând este vorb'a de focul de amor,
Puté-va Polonia sa' aiba' shi alt dor
De quât d'al ei Consórte shi domn p'a ei voiatsa
Pe iniima, pe cuget cum quere a credintsa?
Shi iar quând fia'-quare và querre înapoi
Averea confiscata, atluncia vai de noi
Familiia regale! cu que dotam coron'a,
Cu que 'n stânga shi 'n drépta, contéssa sau baróna.
Shi Thronul shi Altarul sa' stea in sus shi drept?
O! quine è cu minte, aquella è 'ntsellept.

1855 Juliu 20.

FINE.

NOTE

I.

Quând la 1830 Ludovic Filippu avenì la tronu, omenii din 1815 ai Santei Alliantse se asteptà la o declaratio' de resbel din partea unui rege revolutionar shi se preparà ai stà in contra. Iar regele revolutionar que abià pussesse mân'a pe sceptru shi quare n' avussesse alt cuget de quât *scòla' tu sa'sedu eu*, nu mai aveà in minte de quât cum sa' assigure thronul.

Trimisse dar soli la Engliterra, Russia, Prussia

www.dacoromanica.ro

shi Viena. Aquestui din urma ordonò qua mai nainte de à plecà la missiunea sà, sa' se duca'à dà o visita lui Taleyrant. Ashà se shi facù.

Iar Taleyrant, que stà cà vulpea in vizunie, se speriè quând audì quo' un trimis din partea regelui *revolutionar* vine la dênsul. La quâte nu se asteptà acum, cà un pecatos que erà? quel puçin de un esiliu erà sigur.

—Regele 'mi a ordonat, ii disse trimisul, qua mai nainte de à plecà la Vienn'a, sa' viiu a'tsi dà o visita.

—Mie!!! strigò diplomatul; De unde mie aqueasta?.. Shi que sa' 'mi dici?

—Nimic'a, de quât quo' plecu la Vienn'a...

Diplomatul, cà un Taleyrant que erà el, n' avea nevoie de vorbe multe shi pricepù in data quo' Ludovicu Filippu erà un omu que voià sa'i semene la minte: sa' faca' que ar'fi facut shi el ênsushi quând s'ar fi vedut o data rege; pricepù, quo' revolutionarul nu numai nu volesce à se espune spre à se luà reu cu omenii Santei Alliantse, ci ânco' doresce à fi bine cu dênsii shi ai assigurà quo' lucrurile toate vor remânè in pace shi in starea de mai nainte, intocmai dupo' principele, systema shi politic'a Santei Alliantse.

—Bine, disse Taleyrant.—Ducêndute la Vienna, quea d'antêiu vorba, quând vei dà ochii cu Meternich, in locu de buna dioa, nu iutà sa'i dici: *Cocot*.

—Cum?

—*Cocot*.

—Shi atâta tot?

—Atâta, shi vei vedé minunea.

Trimisul lui Ludovic-Filippu se credù mystificat shi returnânduse la rege ii spusse quo'diplomatul asta pe semne ishi ride de mine, shi...

—Nu, prorupse regele; surridênd; fa' que 'tsi a dis. Du-mi-te la Vienn'a, shi di lui Meternich *Cocot*.

www.dacoromanica.ro

Plecò ambasadorul, shi ajungênd la Vienna, nu vedù semne de buna vointsa. Ministerul austriacu par' quo' erà vorbit sa' umileasca' pe Franç'a rovolutionara în persóna trimisului nuolui ei rege shi cu luminare catà occasii cum sai întórca'nasul. Ambassadorul frauçes querù voie a se înfaçisà la Kaiser. Nici un respuns nu'i dettero'.—Mai repetò quererea; aqueeashi tacere. O mai repetò de multe ori; shi infine îi accordaro' o di shi o ora quând póte à se aratà la curte; pentru quo', unde erà sa' fia', shi Austriei nui pré dà mau'a, cà o Austrie que este ea acolo, sa'o rupa'de tot.

Ambassadorul dar, in màre uniforma, cu o scorta numerósa shi convenabile se presentó la curte la ora indicata. Nimeni ânse in sala, de quât un secretar doi de a treia mâna que se facea quo' nu sciu nimicu de ceremonia dillei.

Stà Ambrssadorul Françei asteptând shi preâm blânduse cu mâinele quând incrucishate pe pept quând in buzunar, shi in pasurilei largi uitânduse quând tsinta in grinda (acolo erà plafond dar noi dicem cum se dice grinda) quând pe parchet'.

Incepuro' dupo' vre o ora à veni shi din ministri shi din ómenii curtii, quâte unul nnul shi facendu-se quo' nu sciu nici ei nimicu de aquea ceremonie, shi cautându'shi fia-quare de alle salle. Infine appare shi Kaiserul din preuna cu D. Meternich d'allaturea. Nimeni ânse nu se uità la Ambassadorul Françei, cà shi cum nici qu'ar' fi fost acolo, shi cà shi cum Kaiserul shi curtesanii venissero' spre a se occupà de alte questiuni alle dillei.

Ambassadorul se mai appropriò, shi tot nimeni nu se uità la dênsul. Ishi laò inim'a in dinti de supperare shi se determinò a facce shi queea que nu se cuvenià. Vine pino' lûngo' Meternich la nasul ymonarchului. Tot invan. Infine appuca' pe Meternichu de braçu shi 'l trage cum sa' se in-

www.dacoromanica.ro

toarca'sa'l véda'. Aquest'a, vrênd nevrênd acum'a catò à se intórce, anse' tot cu indifferintsa shi preoccupat.

—*Cocot* ! ii disse incet Ambassadorul Françei.

—Aaa ! ! ! deschisse Meternich shi gur'a shi ochii mari.—Shi indata se plecò cu respect la urechiea Monarchulu shi'i disse quevà.

—Aaa ! ! ! facù shi kaiserul shi mai cascat, dupo' cnm erà shi mai bleg, shi se uitò apoi la trimisul Françei cu un aer de buna vointsa, facênd semnu à i se dà onorile cuvenite.

De aqui inainte que mal pesà Santei Alliantse de fostul rege al Françei Carol X. Pentru un omu nu se turbura' lumea. numai systema sa' nu se schimbe, numai interesele potentatilor sa' nu fia' attinse.

Cocot va sa dica: sunt al vostru, sunt queea que voiti sa fiu, sunt omul Santei Alliantse. Coc,ot và sa'dica' absolutismul in picióre, nationalitati'e sacrificate, stinse de tot; tractatele dela 1815 n vigóre shi respectate shi sustinute cu ori-que pretsu. *Cocot* din partea lui Ludovicu Filippu vrea sa dica': Françа se intórce shi se duce oriunde o va impinge vêntul Sante Alliantse shi alte quâte tote de felul aquesta. *Cocot* è parola de ordine a Santei Alliantse, cu quare poti intrà in tóte cabinetele in tóte Ambassadele cà complice, ca instrument, ca missionar, cà bravu; *cocot* è parola sacramentale.

O astfel de parola luó shi cavallerul nostru din Roma dela generalul Jesuitilor, cu quare fu spelat de pecatele revolutionarului, shi prin quare incepuro' a i se deschide tóte ushele. Scutierul Oancea scià parol'a ânco de mainainte de 1848, pe quând fundasse din preuna cu fiiul unui plastograf o societate jesuitica in piatsa Sorbonei.

www.dacoromanica.ro

NOTA II.

Catîrgiul devenì disfaimos dela Stambul pînò' in Grecia prin tîlharia si pirateria sa que esercitò nepedepsit mai multi anni. Quartierul seu general erà in Smyrn'a. Locuitorii aquestei cetatì nu putea eshì nici la câmpu nici la pescuit faro' à deveni prad'a aquestui bandit. Ori-quine ar' fi fost, cum cadé in mâinile lui erà dus in ascunsurile selbelor shi muntilor, shi de acolo erà fortsat à trimitte la famillia sa de scrire, qua sa'dea spre rescumperarea lui sume fórte insemnatoare in termin fórte scurt. De ajungea sumele la timpu, prisonierul erà liberat, de unde nu erà uccis in data'. Quelle mai multe famillii din Smyrn'a, raielle sau suditi, numai sa' fi avut quevà stare, purtà dolliul pentru parinti shi consângii que perdussero' quôci pentru quelle mai multe pretsul erà ashà de mâre in quat sumele nu se putea realisà la timp.

Pertinants'a titharului mergea si mai departe. Fia-quare famillit din Smyrn'a, banchier sau negutator se desteptà adessea cu quâte o scrisoare in quare i se prescrià quo' in cutare locu, di shi ora sa' se trimita' cutare suma, de voiesce sa' mai pórte capul intre umeri.

Terroarea ajunsesse mâre shi generale in Smyrn'a, consolii trimetea necontenit rapporturi la ambassadele respective din Constantinopole. Aquestea nu lipsià iaro' de à trimitte shi d'à repetà note foarte energice catre Inalta Porta, invitandu-o spre à luà mesure intru a'shi onorà guvernul, puind à prinde shi pedepsì pe tîlhar shi assigurand astfel pacea locuitorilor din pashalikul Smyrnei

www.dacoromanica.ro

Mai multi pashi furo' schimbati cu rushine, pentru quo' nu putussero', dupo' tractatele esistente punne mân'a pe bandit. Tilharul erà dres; petrecea adessea in Smyrn'a shi de acolo ishi datà mai adessea mandatele fulgeratóre. Politia nu cuteazà nici sa' arate quo' il cunoasce, ne cum sa' cuteze a'i calcà *iatacul*. (Ashà se dice in partile locului gasd'a tilharilor).

Iuline fu trimis guvernator general al aquellui pashalik ânsushi cumnatul Sultanului, Hallil pashà cu instructii shi sub respundere grava de à bravà ori-que dressuri, shi de a punne cu ori-que pretsu mân'a pe lotru.

Hallil pashà luò notele ambassadorilor de serioase shi prin urmare instructiile guvernului seu de sacre. Cum ajunse la postul seu, pusse la calle de à se allungà tilharul cu toata energia. Capul politiei, capii ostirilor ii spussero' quo' nu erà nevoie nici de batallioane nici de companii; quôci tihlarul n'avea in band'a sa de quât vre o dece miserabili de banditi; ci toata nevoiea erà quo' tilharul se aflà dres, shi pino' nu se vor risipi farmecele, ei nu pot facce nici un pas. De are pash'a o assemenea putere, apoi vor fi de ajuns numai quâti-va cavazi spre a se ducce shi a'l scoate cà pe un shoarice ploat din gaura sa.

Pash'a vru à se informà de que natura sunt aquelle drese shi farmece, shi aflò quo' consolul Magului din Stambul pe quare il cânta' poetul in aqueasta poema, erà complice shi iatacul lui Câtirgiu quare din sumele que adunà dupo' atâtea nelegiuiri abià se allegeà cu que trai el shi miserabila lui banda. De quâte-ori Câtirgiul venià in Smyrn'a, din cas'a consolului shi de subt bandier'a protecteare fulgerà quelle mai terribili mandate.

www.dacoromanica.ro

—Bine! disse pasha. Quând veti fi siguri quo' tilharul è aqui, sa 'mi dati de scire shi sa' aveti la 'ndemâna ómenii cuveniti.

—Aman, pashà Efendi, esclamò capul politiei, dupo' tractate, nu putem calcà cas'a nici a unui sudit, ne cum a unui consol. Bandiera straina è pe cas'a unde se retrage Catîrgiul! shi que bandiera!

—Bandiera, mandiera, nu voiu sa' sciu; cata' sa terminam o data shi cu tilharul aquesta shi cu complicii lui. Asta è ordinul meu, shi pe profet! vai de quel que nu'l va implinì.

Toti se inclinaro' pino' la pamênt shi dissero' *sis bilris*, pasha efendi, adico' tu scii. Eshiro' spre à luà mesure.

Ensushi in sér'a aqueea apoi veniro' shi spussero' pashii quo' Catirgiul è in Smyrn'a la locul sciut.

—Hei! ducetive, shi puneti mana pe el.

—Pasha efendi! ânse...

—Que ânse'?... D'acolo sa 'mi'l luati; spargeti pórta de ve va resistà; oppuneti arme, de vi se vor oppune arme.

—E ânse' sus; ênsushi in cas'a consolului.

—Be, in cas'a femeilor lui de va fi, de acolo sa mi 'l adduceti.

—Ordinu'tsi firman, pasha efendi; ama *sis biliris*.

—Eu sciu ha!—ghit. Acum, pino' uu schimb ciubucul sa 'mi 'l adduceti in férre.

Capul politiei eshi cu ómenii sei shi se arrestò drept la poarta Consolului. Resistintsa que aflò fu scurta. Intraro' in intru. Oaspele onorabilului consulat, vedênd quo' nu erà gluma se strecurò in sus pe scara shi intrò drept in salonul protectôrului seu que se aflà in *vinghiera* sau serata, dupo'langagiul locului, cu ai sei.

Oamenii politiei luassero' mesure la pórta shi

www.dacoromanica.ro

prin pregiurul casei qua sa' nu le scape tilharul. Cautându 'l prin tóte unghiurile shi ascundetorile în larm'a protestatiilor oamenilor onorabilului consulat, suiro' scar'a shi intraro' dupo' ordine drept in neviolabilul salon. Farmecele se sparsessero' shi ushele se deschidea pretutindeni de ambele parti. Quei din salon veduro' iar quo' p'afaro' se facea que nu s'a mai fost facut de quând sunt Turcii in Orient, shi luaro' mesure spre a dà un asil cu adeverat nobil cavallerescului oaspe. Madama consuleasa erà in mijlocu pe canapeà cu poalele rochii intinse de amêndoe partile in toata desmesurata lor largime.

Domnul cosolul protestà quo' s'a violat dreptul gintilor, amenintsà quo' và fi vai de Turcie, quo' Europa intréga se và sculà spre à resbunà shi pe depsi un assemenea affront.

Turcii ânse nu pre pricepu la limbe europeene, shi quei de asta séra n'audissero de quând erà ei de dreptul gintilor. Taceà shi cautà pe unde dà ei cu capul lor quo' s'ar fi putut ascunde omul lor. Strabaturo'toate cámerele, visitaro'toate coltsurile pino'se veduro' nevoiti a cautà shi sub canapea shi a punne o mâna sacrilege, ânsê cu tot respectul, shi ênsushi pe poalele rochii Madamei Consulesei.

Tsipete, leshinuri attunci. Domnul Consolul n' avea spad'a la 'n demâna quo' ar fi scos'o. Uniform'a perdusse prestigiul. Madama consuleasa, cu tota educatia sa shi pudoarea de matroana, nu putu a se mai tsine shi ultimele vorbe din leshinul seu furo' blestemând pe Turci cà pe nisce Barbari que sunt, shi cà pe unii que nu sciu nici de tractate nici de lege.

Quine ar' fi putut crede quo' farmecele Catirgiului erà predestinate dela inceputul lor de a fi risipite subt ênsushi respectabilile poale alle Ma-

www.dacoromanica.ro

damei Consulessei ? Tilharul fu tras de urechi shi scos afaro'ênsushi de subt canapeoa pe quare interesanta shi simtitorea dama erà dejà leshinata shi nu mai scià de que se petreceà in pregiurul seu. Toti ai casei ar' fi plâns'o cà pe o moarta, daqua din quând in quând nu s'ar mai fi vedut un fel de convulsiuni sau de galvanisare in mainilei palide atêrnate in jos. Mâre dar sunt mâinile la omu ! faro'dênsele acconciatur'a sau peruc'a Madamiórei ar'fi fost de mult caduta; shi vederea perilor albi de sub dêns'a ar'fi fost o catastrofa mai infióratore de quat arrestarea cavallerului pro tegiat. Mâinele, cum dicu, mai dà semne de viats'a, atât leshinul erà de mâre!

Catirgiul fu dus legat la pash'a shi pus pe data in carcere shi in bende sub mâre preveghiere.

Scirea la Inalta Pórta quo' s'a prins banditul ajunse de o data cu rapportul Consolului catre excellentissimul seu capu, shi magu al istoriei nóstre.

Quine a vedut pe Dumnedeu dicu unii, noi ânse' cata' s'a dicem, quine a vedut pe Naiba shi nu s'a cutremurat? quôci

« Unul este Magul celebru Calidoniu,
«L'al lui nume se 'nchina' intregul pandemoniu.»

In Stambul se sbucinaro tôte ministerele;capetul lumii le pareà la toti quo' se appropie la ideea quo' Magul và pune shi và dà bandier'a jos, shi ast fel svênturata Turcie, sa' remaie veduva de o asemenea protectio' mai virtos ministri, que nu erà datori portofolliul shi a tot putintsa de quât aquestei protectii, ishi muscà mâinile shi pe pasha dela Smyrna nu 'l mai numià de quât *Zevzek*,cum de a fost ashà de tont de a luat instructiile que i se didessero'in tocmai cà Pacala din cuvênt in cuvênt.

Spre à intêmpinà pericolul que amenintsà Capital'a shi Imperiul, se luaro' mesure de à se dà amenda onorabile, nu numai Magului, ci shi la toata puterea lui, shi la toata trufia lui, shi la toti ângerii lui, shi la toto mandrulu.

www.dacoromanica.ro

Pasha cumnatul Sultanului fu destituat cu mâre rushine shi condamnat la un exiliu perpeteu.

Magneficul ânse shi generosul Magu (quôci are shi Excellentia sa nisce generositati fôrte mari quâte o data) trimisse pe de alta parte de scire Pashii, quo' daqua voiesce qua esiliul sa' nui fia' perpetu shi sa'i mai remâie sperartsa de renturnare shi de un fel de uitare din partea Pré Intelleptiei salle magice, nu erà alt mijlocu de quât sa'dea drumul Catirgiului shi in locul lui sa' puia' in carcere pe ori-quare alt om innocent, marturisind pash'a shi dicênd *mea culpa* quo' reu a calcat cas'a Consolatului shi quo'omul pe quare a fost pus mau'an'a fost Catirgiul, ci un stimabil ôspe al Consolului.

Quine putea stà in contra unor farmece ashà de infricoshate de quât nisce eretici cà noi que nu vrem sa scim de Demoni nici nu le recunoscem fiints'a ? De quând è lumea n'a mai stat in Orient un fermecator mai dibaciu shi mai terribil de quât Magul istoriei nôstre. Pash'a catò sa' plece capul, pentru quo' un esiliu perpetuu vedù quo' erà pré lung, shi se decisse a adeverì in scris cu numele seu shi cu sigilliul seu quo' a fost cu adeverat un barbar shi un nelegiuit de a catezat sa'faca' quâte facusse, shi quo'persôn'a pe quare omenii sei pussessero mâna a fost o victima innocenta shi demna de tôta stim'a etc.

Scandalul anse' erà mare. Victimele din Smyrn'a que purtà ânco' dollîul nu tacea shi accusà in gur'a mâre pe Consol shi mai virtos quo'multi din quei despuiati erà nisce volteriani de Francesi que nu vrea sa' scie de toti Magii din lume. Catirgiul nu mai putea, dupo'scapare, continuà nepedepsit carriera cavallereasca. Consolul îi dette consilliu de à se decide shi resignà la un repaos peste laurii de atâtia anni que culessesse in aventuroasai carriera. Catirgiul capitulò shi se dett prins in diseressia guvernului ottoman shi subt umbrirea protectiei-se intellege-atot potentului Magu

www.dacoromanica.ro

Astfel mergu lucrurile in Orient shi Turcii sunt acusati de Barbari; shi cu adeverat sunt astfel; quòci queè barbarul de quât omul primitiv que se lassa' à deveni victima quellui mai dibaciu shi mai astutios, que ishi sacrifica'pe ai sei shi amicii quei mai buni, shi nu onoara de quât pe quel de quare are frica?

De te iei la vorba cu pashii que au guvernat prin diverse provintii alle Imperiului,

Aman! îtsi dicu. Muscalul scim quo' ne este *dusnman* de mórte; amà nu è *murdar*. In quâte pashalikari am fost, n'am vezut o data un dragoman muscallescu sa 'tsi viia' à paralysà administratia sau judecatoriile pentru alle suditilor. Suditii muscalesci iaro in tot imperiul se poarta cu omenie in toate daraverile lor. De se abat in quevà, pino' sa' facem noi pretentio' sunt dejà fórte aspru mustrati la consulatul lor. Ama Shaitanul asta, uf! cu omenii lui suffletul itsi scoate. Pentru cinci paralle, fia'iar de capu, pentru nimicu be! cu lumînarea cauta' *cavga*. N'appuci dimineatsa sa' te speli pe ochii shi sa' tsi faci rug'a, quo'dragomanul intsepat in uniforma è dejà pe sofà shi asteapta' cà ângerul sa'tsi ia suffletul. Nu è ciapkin, nu è mofiuz, nu è kalpuzan, pungash, spargetor de dughene, junghietor de noptea shi de zioa, tilhar de drumurile mari sa', nu fia sudit al aquestui . . . shi se uita' în toate laturele sa nu 'l auda' paretii.

Nimeni cà un Român sau cà quine a trait în Iessi shi in Bucuresci nu 'shi poate inchipui quât è de adeverata descrierea shi plângerea unor assemenea pashi; quòci daqua prin tribunalele Moldovalachiei que sunt ashà de parte de farmecele Magului din Stambul se vedu Dragomanii agentilor aquestui Fermecator, que nu se pot facce in provintiile Turciei? Falitii, calpuzanii, plastografii shi tot felul de aventurieri din Bucaresci nu

www.dacoromanica.ro

sunt de quât sub protectia aquestui Magu.

Tilharii stradelor din Pera, organisati in bande, nu sunt nici Greci, nici Armeni, nici Bulgari nici Ebrei, shi cu atât mai puçini nici Turci. O parte foarte mica sunt Croati, shi quea mai mare parte aduunature de straini que toti se pun sub protectia bandierii aquestui Disfaimos Fermecator.

Shi aqueasta protectio' nu è a vre unei Puteri a Europei, nici resultatul vre unei politice din afaro' ci singura protectio' a Magului dupo' o politica a lui particulara shi lucrativa que brava' toate guvernele din lume.

NOTA III.

Nu è Polonu que venì din Paris shi din Londr'a la 1854 spre à se înrolà într'o legiune disà polonesa quare sa' nu vorbeasca' cu orróre de scandulul întêmplat la Shumla sau in Bulgaria cu aquea Baratie ambulanta, sau cu cortul in spinare cum se dice mai pe rumânesce. Soldatii shi officerii aquestei legiuni, in locu de à fi organisati shi esercitati àpoi la arme, erà ordonati, sub grea respundere shi pedépsa, de a se aflà neincetat la Baratie, d'à se batte cu pumnii in pept, d'à 'shi plânge adico' pecatele, de à se confesà in tóte dilele, shi spre iertarea pecatelor de à facce propaganda pintre Bulgari pe unde sedé qua sa' intre in callea drépta, facênduse catholici. Multi din locuitorii Poloniei sunt ortodoxi faro' à incetà de a fi Polonesi, shi de a aspirà la o patria libera. Multi din aquestia que se aflà in armat'a ruseasca tragea dupo' sine shi din Muscali si disertà la Turci querênd à se înrolà in legiunea polona. Cum intrà ânse' acolo, nu le mai erà iertat a se inchinà dupo' ritul ortodox, shi multi furo' constrinsi cu fortsa de à devenì catholici. speriindui quo' li vor dà tuapoi in mâinile Muscatilor. Asfel legiunea dela inceputul ei incepù à se risipì quôci bietii ómeni spre a nu devenì renegati furo' nevoiti à fugì quare incontrò putea.

Officerii shi soldatii adeverati Poloni se revoltaro' la vederea aquestui scandal que le desonorà shi natia shi situatia de emigrati, shi queruro' cuvênt de spre aquesta purtare a numitului general. Cuvêntul que li se dette fu que' el mai bainte de à facce din

www.dacoromanica.ro

volintirii que li vin osteni, 'shi a propus a'i facce chatolici buni, shi quine se decide de a servì Polonia cata' mai ânteiu à se facce catholicu!

Apoi viats'a trecuta, faptele aquestui aventurier que n'are alt nume între Poloni de quât de tradator, îl facu à fi cunoscut de toti quo' n'a avut nici un principu, nici o credintsa, nici o religio' astfei cum sa' sperie shi pe quel mai indracit ateu, shi pino' astadi în viats'a sa privata n'are nici un scrupul de a întrecce shi pe quel mai desfruntat cynicu. Cu tóte aquestea, în quelle dupo' urma, pe quând se occupà cu legiunea de papeti n'avu nici o rushine de quei que îl cunoscea shi mai virtos de ai coterici salle de a dà ordine la multi din officerii legiunii sa' se duca' înadins Miercurea shi Vineréa pe la locande spre a aflà acolo preteste, de li se vor offerì mâncari de dulce de à se prefacce quo' se scandalisa' în pietatea lor, de à începe la predicatii, de à le terminà prin certe spre à se audì la Bebek shi de acolo la Rom'a!

Shi pentru que tóte aquestea se întréba' toti Polonii shi multi din straini? Pentru qua sa' ruine din temelii caus'a polona, respund tot Polonii quei mai cu esperiintsa. Faro' dênsul ar' fi disertat o multime de Poloni, shi de Russi din câmpul Czarului; audind ânse' quo' îi fortsa' spre a'shi schimbà religia remassero' locului. Faro' dênsul s'ar' fi organisat cu adeverat o legiune polona fórte numerósa: cu dênsul ânse' ajunse de à se risipi ânco' dela începetul ei. El shi famillia lui shi toti ai coterici lui au pus desbinarea în emigratia polona, shi au împins pe multi din Poloni prin felurimi de tentatii shi persecutii la fapte que ar' fi putut desonorà natia, cum sa' justifice calomniile inemicilor ei. Ieri s'a facut iesuit; mâine îl vei vedé turcit sau pasha turcu, shi tóte le face numai spre a servì systemei dela 1815, sub quare geme Polonia shi tóte nationalitatile; shi spre à se aflà astfel, cum dicu ai lui, în relatio' cu lumea quea mare. Nu 'lati vedut la 1854 în Bucaresci de brêu cu toti austrienii shi atstriacii? shi cum se esplica' aqueasta din partea unui adeverat Polon que are à plânge shi nu póte uità massacrele din Galitia?

BIBLIOTECA MUNICIPIULUI BUCUREȘTI
Biblioteca Metropolitană
Bucureşti
Patrimoniu
NR. INVENTAR
www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro